

Ogen tekort in Devarana Sauna Beauty Resort

Met glad stucwerk alle kanten op

Sinds eind januari kun je aan de Eendenkooi in 's Hertogenbosch een reis om de wereld maken; en verder. Scandinavische, Oostenrijkse, Thaise, Marokkaanse en Zuid-Afrikaanse sferen zijn er te vinden in de 'Tuin in de hemel'. Want dat is de vertaling van het Thaise woord Devarana. Niet alleen uit de naam spreekt een rotsvast zelfvertrouwen, op de website van de spraakmakende nieuwkomer in saunaland staat: "We hebben misschien wel het mooiste sauna en beauty resort van Nederland gebouwd". En daar konden ze best

wel eens gelijk in hebben. In tweeënhalf jaar is de voormalige sauna Deshima namelijk omgetoverd in een 5.000 m² groot saunapaleis waar je ogen tekort komt om alle pracht en praal in je op te nemen. Maar wat je ziet is genoeg om van de ene in de andere verbazing te vallen. Kosten nog moeite zijn gespaard te zijn om de ruim dertig sauna en wellness ervaringen, de vijf horecagelegenheden en het uitgebreide beautycentrum vorm te geven, af te werken en in te richten op een unieke en exclusieve manier. En dat alles ook nog eens uiterst gevarieerd, want vrijwel geen enkele ruimte ziet er

Links Fraai en vernuftig. Langs de rand van het zwembad, onder een naadloze akoestische StoSilent sterrenhemel sluimert de slang van porisostenen, MEP Plus IT, BRS-12 en duizenden mozaïeksteentjes.

Oprachtgever:

BMG Vastgoed BV te Hoorn

Architect:

RMA BV te Maastricht

Binnenhuisarchitect:

E.S.T.I.D.A. te Amsterdam

Aannemer:

Bouwbedrijf Coppes/Van de Ven te Valkenburg/

Veghel

Stukadoors- en buitengevelstucwerk:

Stukadoorsbedrijf de Groot te Erp

Tweeënhalf jaar duurde het om sauna Deshima te verbouwen tot Devarana Sauna Beauty Resort. Het resultaat is simpelweg verbluffend. Je hoeft niet alle Nederlandse sauna's gezien te hebben om Devarana tot één van de mooiste, zo niet dé mooiste, van het land uit te roepen. De ongekend luxe en gevarieerde afwerking van het onlangs geopende saunacomplex in Den Bosch spreekt voor zich. En onder vrijwel al dat fraais gaat stucwerk schuil; héél véél stucwerk.

hetzelfde uit. Terwijl stukadoorsbedrijf De Groot BV uit Erp toch zo'n beetje alle wanden en plafonds van Devarana sausklaar heeft opgeleverd. "Het idee van de eigenaar was dat je met een sausklaar opgeleverd oppervlak nog van alles kunt doen", zegt stukadoor Harm de Groot. En dat is dan ook gebeurd. Zoals in de Bedoeïenen rustruimte op de verdieping. Van het gladde pleisterwerk op wanden en plafond is echter niets meer te zien; met wit doek is die ruimte veranderd in een enorme tent. In de naastgelegen Township rustruimte is één sausklaar gemaakte wand voorzien van een

muurschildering, de overige wanden en het plafond zijn bekleed met sloophout.

Vrijheid als uitdaging

Opgezette dierenkoppen, donkere houten boomstammetjes en kleurige wandkleden zetten de toon in de Afrikaanse rustruimte. Maar ook duidelijk zichtbaar is hier het artistieke stempel van de stukadoor, bij de open haard. "Zoals eigenlijk steeds gebeurde, vertelde de opdrachtgever hoe het eruit moest komen te zien en

werd je vervolgens vrijgelaten in hoe je dat ging doen", zegt De Groot. "Zo wilde hij hier een schouw met een oud uiterlijk. Ik heb het gladde oppervlak ingelijmd met Betocontact en er Roodband opgezet. Dat heb ik een beetje laten aantrekken voordat ik de spaan erop heb gezet. Als je die even laat staan voor je hem weghaalt, dan trek je de gipslaag open. Met water en een blokkwast heb ik de scherpe randjes wat weggehaald zodat het er wat minder agressief uitzag. Tenslotte is de schouw met een spons geverfd." Het klinkt als een peulenschil maar De Groot heeft de schouw wel vier keer onder handen moeten nemen voordat het goed was. "Dat was misschien nog wel de grootste uitdaging bij dit werk; om de gedachten van de opdrachtgever te kennen; te maken wat hij voor ogen had."

Vergelijkbaar met de afwerking van de schouw is die van het Oosterse zoutbad en de bijbehorende rustruimte, in de tuin van Devarana. Gips was hier uiteraard geen optie, dus moest De Groot een beroep doen op een ander materiaal. Een goede keuze maken was echter nog niet zo eenvoudig. De stukadoors hadden te maken met drie verschillende ondergronden: baksteen, beton en cementgebonden MEP Plus van Strikolith waarmee de kolommen waren uitgeraapt. Daarnaast waren de muren ook nog eens vochtig, maar moest er toch echt haast worden gemaakt. Strikolith bood uitkomst met hun nog geen jaar geleden geïntroduceerde Tri-o-haft. "Dat is een minerale hechtmortel, speciaal voor kritische ondergronden", zegt Maarten Schoones van de fabrikant uit Raamsdonksveer. De Groot liet zien dat de

hechtmortel ook best als eindafwerking kan worden gebruikt. "We hebben hem met de spuit aangebracht, hem even laten aantrekken en er vervolgens met de spaan reliëf in aangebracht; net als bij de schouw."

Hamмам vaart wel bij gevelisolatietechnieken

In de hammam waren het vooral de omstandigheden ná de bouw die om heel specifieke producten vroegen. Anders dan in een gewone sauna zal de temperatuur in deze Romeins-Turkse badruimte niet boven een graad of 45 à 50 uitkomen. De luchtvochtigheid echter is er vanwege de stoombaden zeer hoog, minimaal 85%. Heilzaam voor de mens maar het kan een uiterst zware wissel trekken op ondergronden en afwerkingen. Om de forse hoeveelheid leidingen kwijt te kunnen worden verlaagde plafonds gemaakt met Aquapanel, de cementgebonden plaat van Knauf. De stukadoors brachten daar de Strikotherm GW Plus mortel op aan, een kunstsharsgemodificeerde mortel die voor gevelisolatietoepassingen is ontwikkeld. Schoones: "We hebben hem hier geadviseerd vanwege de goede hechting en omdat hij veel spanning kan verdragen. Dat heb je nodig bij zo'n enorm natte ruimte, daar kan nogal wat spanning vanuit de onderconstructie optreden." Voor de zekerheid zijn de Aquapanelplafonds ook nog volledig in gaas gezet; dat is ingebed in de GW Plus mortel. Ook deze mortel is als eindafwerking gebruikt, hij is fijn afgeschuurd met de spons en daarna voorzien van een verfsysteem.

Links Van de sausklaar opgeleverde wanden en plafond is niets meer te zien in de Bedoeïenen rustruimte. Maar ook achter het tentdoek is alles netjes wit gesausd; er mogen immers geen donkere silhouetten zichtbaar zijn.

Onder Het was een uitdaging voor de stukadoors om sommige ideeën van de opdrachtgever te vertalen naar de realiteit.

“We hebben misschien wel het mooiste sauna en beauty resort van Nederland gebouwd”

“Er zitten 10.000 manuren in voor ons”

Door en door gekleurd voor de zekerheid

Een aantal wanden en plafonds in de hammam die wat minder van vocht te leiden zullen hebben, werden door De Groot afgewerkt met Strikolith Spacks Innovance. Het spuitpleister is watervast en dampdoorlatend; eigenschappen die goed van pas kunnen komen in de hammam. Eerst brachten ze met MEP Plus een raaplaag aan die vervolgens met BGI Voorstrijk werd voorgestreekt. Omdat op de wanden de Innovance in kleur zou worden aangebracht, was de voorstrijk ook op kleur. "Voor de zekerheid", zegt de Groot. "Want al kan Innovance tegen een stootje, schade is altijd mogelijk en het zou jammer zijn als er dan witte plekjes te zien zouden zijn." Werken

Boven In het Oosterse zoutbad, met zijn diverse ondergronden en nog vochtige muren kwam Tri-o-haft van Strikolith uitstekend van pas. Stukadoorsbedrijf de Groot gebruikte de hechtmortel tevens als afwerklaag, met wildverband.

Rechts In een ruimte als de hammam, waar de luchtvochtigheid niet onder de 80 à 85 % zal dalen, kun je niet met elk materiaal werken. Maar ook met zulke extreme omstandigheden weten stukadoors en industrie wel raad.

Links Een jaar en negen maanden werkte Stukadoorsbedrijf De Groot aan sauna Devarana.

met de extreem kras- en stootvaste Innovance Top was volgens de stukadoor geen optie. "Die wordt zo hard dat je weinig meer kunt herstellen als het even fout is gegaan." En die extreme hardheid had het ook lastig gemaakt om met de kleine spaan het gewenste wildverband aan te brengen. Want hoewel Innovance Top juist bij uitstek geschikt is voor een gladdere afwerking, dat is niet wat je wilt in een hammam.

Onzichtbaar maar ook onmisbaar

Glad afgewerkt én in het zicht zijn wel de getrapte plafonds in de kleedruimten en in brasserie Devarana. De Plafonleur uit Eindhoven maakte ze met metalstud profielen en gipsplaten. "Superstrak werk", prijst uitvoerder Jos Ketelaars van aannemer Bouwbedrijf Coppes/Van de Ven het werk van de plafondmonteurs. "Dat is heel belangrijk want als de basis niet goed is, dan kun je nooit iets moois maken; en er werd hier perfectie geëist." De stukadoors deden het werk van de Plafonleur eer aan door het in trapvorm opgebouwde gipsplatenplafond heel strak af te werken. "We hebben uiteraard eerst op alle uitwendige hoeken hoek- en stucstopprofielen geplaatst. Daarna eerst alle zijanten van de trapjes netjes met Knauf Roodband beraapt en daarna de onderkanten. Anders zou je het stucwerk nooit netjes haaks krijgen. Na voldoende droging hebben we alles glad gepleisterd met Strikolith Handpleister."

In het beauty gedeelte is ook nog flink wat stucwerk te zien. Van de meeste behandelkamers en salons zijn de wanden en plafonds strak wit gepleisterd. Zoals in vrijwel alle droge ruimtes is op de met poriso steen opgemetselde wanden MP75 van Knauf aangebracht; machinaal. Voor de eindafwerking van wanden brachten de stukadoors 2 lagen Strikolith Airless Spack aan en nog een laag

Links boven In brasserie Devarana kun je door de kijkgaten in de wanden een blik op het zwembad werpen. Maar in het restaurant zelf is het ook genieten geblazen van de strak afgewerkte getrapte plafonds.

Links onder Alles sausklaar opgeleverd, ook al was van te voren bekend dat er lockers tegen de wanden zouden komen. Gewoon, omdat het ook mooi en netjes moest zijn vóór het meubilair kwam.

Rechts Superstrak gestukadoord, want zulke kleine mozaïektegeltjes zijn absoluut geen mantel der liefde

airless verspoten Strikolith Handpleister. Voor een superglad eindresultaat zijn alle wanden ook nog eens opgeschuurd met fijn schuurpapier.

Al zien de gladde witte wanden en plafonds in het beautygedeelte er perfect uit, de onbetwiste parel is de trap die vanaf de begane grond naar de bovengelegen salons krult. "Ik heb het beton helemaal rond gestukadoord, met Roodband", zegt Harm de Groot. "Om te voorkomen dat er knikken in zouden komen heb ik steeds aan de boven- en onderkant stucstops geplaatst." Het lijkt alsof er van zijn

noeste arbeid niets meer te zien is want de trap is helemaal bekleed met kleine mozaïektegeltjes. Die vormen echter een schitterend vlak geheel, en dat was nooit gelukt zonder een perfecte ondergrond.

Slimme mortel voor de slang

Waar de trap dé blikvanger in het beauty resort is, is het zwembad dat in het saunagedeelte. En niet in de laatste plaats vanwege de gigantische slang die over de rand van het bad gedrapeerd ligt.

Met een sausklaar oppervlak kun je nog van alles doen

Volledig bekleed met kleine mozaïektegeltjes geeft hij niets prijs van het uitermate vakkundige en doordachte stukadoorswerk dat voor het pronkstuk nodig was. De basisvorm van de slang is door bouwbedrijf Coppens gemaakt met porisostenen. De stukadoors hebben hem vervolgens met behulp van stucstops, hoekprofielen en mallen gemodelleerd met Strikocem MEP Plus IT. "Zo'n werk kun je niet maken met een gewone cementmortel, daarvoor zit er teveel variatie in de laagdiktes", zegt Maarten Schoones. "Op de ene plek moet je de mortel 3 cm dik opbrengen en op een andere plek misschien 1,5 cm. Dat betekent dat ie op de ene plek nog zacht kan zijn terwijl hij op de andere plek al hard is. En als de toplaag hard is, dan kun je er niets meer mee doen. Met MEP Plus IT heb je dat probleem niet. Die mortel heeft een snelle afbindtijd van 2 à 2,5 uur en wordt hard van binnenuit dus het maakt niet uit hoe dik de laag is. Ideaal voor werk als dit." Harm de Groot vult nog aan: "Vanwege de ronde vormen en al die mozaïeksteentjes die stuk voor stuk zijn ingelegd, was het van het grootste belang om de ondergrond goed in model te krijgen en hem heel vlak af te werken."

Schuren maakt het lastig

Op de rug van de slang is een kam gemaakt, bekleed met gouden mozaïeksteentjes. De Groot maakte de kam met BRS-12, een zeer fijne cementpleister van Strikocem. Om spanningsproblemen te voorkomen voegde hij er zilverzand aan. "Ik heb de mortel namelijk

dikker gesmeerd; 4 cm in plaats van de gebruikelijke 2 tot 4 mm. De kam moest heel precies op maat zijn, voor die kleine mozaïeksteentjes. Met MEP had ik hem niet kunnen maken omdat je daarmee altijd een sinterhuidje krijgt dat je moet wegschuren, en dan zou het nooit egaal genoeg zijn geworden voor de mozaïeker."

Tegen de slang aan leunt een rustbank. Net als het reptiel zelf heeft hij een basis van metselwerk. De glooiende vormen bracht de stukadoos er met de hand in aan. Veel verschillende laagdiktes dus, en dus werd weer dankbaar gebruik gemaakt van MEP Plus IT. Ook voor de ronde, in giraffe-motief betegelde douches naast het zwembad gebruikte De Groot diezelfde cementmortel. "Die holle wanden maakten het wel lastig om met de rabotschaaf het sinterhuidje te verwijderen", zegt De Groot. "Er mag namelijk geen knik in het oppervlak komen want dat zie je meteen terug in de tegeltjes."

In het gedeelte waar ondermeer de panoramasauna, de whirlpool en het dompelbad zijn terug te vinden, pasten de stukadoors van De Groot weer een andere speciale mortel toe. "Omdat de wand zou worden afgewerkt met heel zware tegels, hebben we Deiterman AM van Maxit gebruikt", aldus de stukadoos. "Dat is een compactere cementmortel die met een kilogram of 30 kan worden betegeld in plaats van de gebruikelijke 18."

Gevarieerd buitengebeuren

Net als in de sauna is het variatie troef bij de afwerking van de buitenzijde van Devarana. De buitenzijde van het gebouwtje waar onder meer het Oosterse zoutbad en de zoutkristallen grot zijn ondergebracht, is op een traditionele wijze afgewerkt; met een schlemm mortel. De Strikocem mortel, op basis van bindmiddelen van kalk en cement, heeft uitstekende hydraulische en waterafwijzende eigenschappen en is zeer dampopen en goed bestand tegen algen.

Op een deel van de gevels van het hoofdgebouw zijn de zware tegels en de Deiterman AM terug te vinden die ook in het

binnengedeelte zijn gebruikt. Een ander deel van die gevels is bekleed met een gevelisolatiesysteem van Sto Isoned. De EPS-platen zijn voorzien van een minerale ademende mortel waarin weefsel is ingebed. Op de mortelweefsellaag werden StoDeco-profielen aangebracht. Afwerken deden de stukadoors van De Groot met een gele 1 mm fijne sierpleister van Sto en met de gladde sierpleister Stolit Milano, in het zwart.

Flexibiliteit vereist

Stukadoorsbedrijf De Groot heeft erg veel werk gehad aan Devarana. Sander de Groot, die de calculatie en begeleiding deed, somt een reeks indrukwekkende cijfers op "In totaal hebben we zo'n 1500 m² buitenstucwerk gedaan, met 1800 meter StoDeco profielen. Binnen hebben we 10.000 m² wandstucwerk gedaan en 2500 m² plafonds. Daar hebben we 70.000 kilogram gips van Knauf voor gebruikt,

MP75, Roodband en Goudband. Van de verschillende Strikocem mortels zijn er 4.000 zakken doorgedaan, zo'n 100.000 kilogram. En dan komen daar nog eens alle andere Strikolith producten bij, zoals de hand- en spuitpleisters enzovoorts. Er zitten ruim 10.000 manuren in voor ons, echt een gigantische klus dus!"

Links Whirlpool, panoramasauuna en dompelbad. Om de wand met de zware tegels te kunnen afwerken werd een speciale compacte cementmortel van Maxit gebruikt.

De wanden van de ruimte waarin de sauna is gebouwd zijn gestukadoord. Isolatiemateriaal beschermt het stucwerk en zorgt ervoor dat de warmte niet zomaar verdwijnt maar alleen via een gereguleerd kanaal wordt afgevoerd om het pand elders te verwarmen.

Onder Zo ongeveer het complete Strikocem assortiment is in Sauna Devarana toegepast; ook de Schlemm mortel. Dun opgezet zodat de ondergrond er als het ware doorheen schijnt.

“Als de basis niet goed is kun je nooit wat moois maken”

Links Op de buitengevel is een Sto Isoned gevelisolatiesysteem toegepast. Zeker bij een sauna een zinvolle investering, de stookkosten zullen hoog genoeg zijn.

Zijn broer Harm was continu op het project zelf aanwezig. "We hebben hier vanaf april 2007 met 3 à 5 man een jaar en 9 maanden doorlopend gewerkt. Alleen de laatste 3, 4 maanden waren we er niet elke dag, ging het werk wat meer in fasen."

Naast het aangenomen werk moest er nog een fikse hoeveelheid meerwerk worden gedaan. De stukadoors hebben regelmatig zaken moeten aanpassen of volledig anders moeten maken. Ook als het om werk ging dat al klaar was. "Maar daar was dan altijd wel een

goede reden voor", zegt Harm de Groot. Uitvoerder Ketelaars valt hem bij. "De eigenaar reist veel en kwam dan vaak weer op het werk met nieuwe ideeën, dingen die hij elders had gezien en hier dan ook wilde. Maar het was van het begin af aan al de bedoeling om tijdens de bouw dingen te kunnen veranderen. Daarom heeft hij ook een bouwteam bij elkaar gezocht dat flexibel was en daar mee om kon gaan." Een bezoekje aan sauna Devarana maakt duidelijk dat die opzet uitstekend is geslaagd! ■

Edelputz
BERNOVA®

Sierpleisters

Import: B.J.Berfelo B.V. • Tel. 053 - 4300583
Fax 053 - 4317497 • Het Lentfert 37 • 7547 SN Enschede